

Матеріали VIII Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції

5. Хёффе Отфрид. Справедливость: философское видение / Отфрид Хёффе / пер. с нем. О.В. Кильдюшова; под ред Т.А. Дмитриева. - М.: Праксис. 2007. 192 с.
6. Лімбах Ю. Федеральний Конституційний Суд як політичний фактор влади / пер. Німецького фонду міжнародного співробітництва («Humboldt forum recht»). К., 1996. 324 с.
7. Вінфрід Хассемер. Конституційне судочинство і політичний процес / Хассемер Вінфрід // Вісник Конституційного Суду. 2000. № 4. С 22–23.
8. Шайо А. Самоограничение власти (кратный курс конституционализма) / А. Шайо; пер. с венг. М.: Юристъ, 2001. 292 с
9. Соколов А.Н. Правовое государство: от идеи до ее материализации / А.Н. Соколов. - Калининград: ФГУИПП «Янтарный сказ», 2002. 456 с.
10. Конституційний Суд України. Рішення. Висновки. 1997-2001 / відповід. ред. П.Б. Євграфов. - К: Юрінком Інтер, 2001. 512 с.
11. Шаповал В. Проблема демократичності виборчої системи у контексті рішень Конституційного Суду України / В. Шаповал // Вибори та демократія. 2008. № 4 (18). С 82-84.
12. Головатий С Верховенство права: монографія: у 3-х кн.. Кн. 3. Верховенство права: український досвід / С Головатий. - К.: Фенікс, 2006.
13. Барабаш Ю. Демократія в системі цінностей конституційного ладу (за матеріалами практики Конституційного Суду України) / Ю. Барабаш // Вісник Конституційного Суду України. 2009. № 5. С 89-97.
14. Стрижак А. Конституційний Суд України всистемі органів державної влади України / А. Стрижак // Конституційний Суд у системі органів державної влади: актуальні проблеми та шляхи вирішення: матеріали міжнародної конференції, м. Київ, 16 травня 2008 р.; упор. К.О. Пігнаста [та ін.]. - К.: Ін Юре, 2008. –С. 7-11.
15. Шаповал В.М. Суд як орган конституційного контролю (із зарубіжного досвіду) / В.М. Шаповал // Вісник Конституційного Суду України. -2005. № 6. С 20-33.

Гринь О.В.

(наук. кер. – ст. викл. Штепа О.О.)

*студентка V курсу історичного факультету
Полтавського національного педагогічного
університету імені В.Г. Короленка*

ПРАВОВІ НАСЛІДКИ НЕНАЛЕЖНОГО ВИКОНАННЯ КРЕДИТНОГО ДОГОВОРУ БОРЖНИКОМ

У процесі господарської діяльності через нестачу власних коштів у громадян виникає потреба залучення позикових коштів для покриття поточних витрат або для капітальних вкладень. Одним з основних шляхів задоволення потреб у грошових коштах є отримання їх за кредитним договором. За кредитним договором банк зобов'язується надати грошові

кошти позичальникові у розмірі та на умовах, передбачених договором, а позичальник зобов'язується повернути суму і сплатити відсотки на неї.

Основним джерелом залучення грошових коштів громадянами та організаціями є банківське кредитування. Банки є посередниками на ринку капіталу. Вони залучають тимчасово вільні грошові кошти одних осіб і надають їх іншим особам, які потребують позикових коштів. Відносини банків з клієнтами регулюються кредитним договором.

Отримавши кредит, позичальник зобов'язаний повернути банку основну суму боргу, сплатити проценти за користування ним у розмірах і встроки, установлені умовами кредитного договору. У разі невиконання або неналежного виконання обов'язків, передбачених кредитним договором щодо забезпечення повернення кредиту, а також у разі втрати або суттєвого погіршення стану наданого в заставу майна, яке залишається у користуванні, банк має право вимагати дострокового повернення кредиту та сплати фактично нарахованих процентів. Крім того, банки накопичують інформацію про стан обслуговування кредитів позичальником, результатом чого формується його кредитна історія. Усі дії або бездіяльність, що призведуть до неналежного погашення кредиту, можуть вплинути на якість кредитної історії. Надаючи кредити, банки, як правило, перевіряють кредитну історію позичальника. Наявність у позичальника негативної кредитної історії може стати в майбутньому підставою для надання банком кредиту за більш високою процентною ставкою або, взагалі, для відмови в наданні кредиту.

У разі несвоєчасного погашення кредиту або відсотків за його користування банк має право видавати наказ про примусову оплату боргового зобов'язання, якщо це передбачено угодою. Таким чином, банк має унікальну, на сьогодні, можливість безспірного списання коштів з банківського рахунка свого клієнта у випадку, якщо клієнт надасть на це згоду в письмовій формі в кредитному договорі або іншому правочині, укладеному з банком [1].

Зважаючи на правову природу договору фінансового кредиту, законом встановлені особливості відповідальності за невиконання кредитного договору. Так, згідно зі статтею 625 Цивільного кодексу України, боржник не звільняється від відповідальності за неможливість виконання ним грошового зобов'язання. Грошове зобов'язання це зобов'язання, завжди можливе до виконання, оскільки грошові кошти завжди є в обігу [3]. Предметом кредитного договору є гроші (грошові кошти), отже за кредитним договором у позичальника виникає виключно грошове зобов'язання. Таким чином, позичальник не може бути звільнений від відповідальності за неможливість виконання ним зобов'язання з повернення суми кредиту за укладеним кредитним договором.

Кредитний договір є консенсуальним і двосторонньо зобов'язальним. Стаття 1054 ЦК України розглядає кредитний договір як правочин, з яко-

го одночасно виникають обов'язки банку видати кредит, а позичальника його повернути [1].

Взаємини банків і позичальників регулюються на підставі укладених між ними кредитних договорів, у яких прописуються права і обов'язки сторін. Законодавством встановлено обов'язок позичальника погасити кредит і сплатити відсотки в розмірах і на умовах, передбачених кредитним договором.

Якщо позичальником порушуються будь-які умови кредитного договору, банк може розцінювати його дії як невиконання або неналежне виконання зобов'язань. Це може спричинити настання правових наслідків, передбачених договором або чинним законодавством.

Належним виконанням кредитних зобов'язань є, серед іншого, і повернення боргу у строки та в порядку, зазначені в договорі. Чинним законодавством дострокове погашення боргу допускається лише за договором безпроцентної позики.

Така норма відповідає загальним правилам дострокового виконання зобов'язання, згідно з якими боржник може достроково виконати свої зобов'язання, якщо інше не встановлено договором. Отже, кредитору надано право встановлювати в кредитному договорі санкції за дострокове погашення боргу.

Банки, найчастіше, налічують позичальникам комісії в процентному співвідношенні від суми боргу або достроково погашеної суми кредиту. Штрафи застосовуються як при повному, так і при частковому достроковому поверненні кредиту. Необхідно також звернути увагу, що, крім нарахування штрафних санкцій, банки можуть застосовувати інші заходи відповідальності за порушення позичальником умов кредитних договорів.

Цивільним кодексом передбачено, що наслідками порушення зобов'язань можуть бути:

- 1) припинення зобов'язання в результаті односторонньої відмови від зобов'язання, якщо це встановлено договором або законом, або розірвання договору;
- 2) зміна умов зобов'язання;
- 3) сплата неустойки;
- 4) відшкодування збитків та моральної шкоди [3].

Цей перелік не є виключним, і банки можуть встановлювати в кредитних договорах інші види відповідальності позичальника за неналежне виконання зобов'язань, у тому числі, за дострокове погашення боргу.

Види відповідальності позичальника та стягнення з нього додаткових платежів можуть міститися як у статтях про терміни погашення кредиту, так і в положеннях про права та обов'язки сторін.

Буває і так, що позичальник може повністю уникнути відповідальності за несплату кредитного договору. Наприклад, злісний боржник, який не є офіційно працевлаштований і не має зареєстрованого нерухомого

майна або автомобілю, депозитного рахунку чи іншого ліквідного майна, нерідко повністю уникає стягнення боргу та будь-якого покарання.

Штрафні санкції та інші наслідки порушення зобов'язань за кредитним договором повинні бути прописані в самому договорі. Якщо норма про нарахування додаткової комісії за дострокове погашення кредиту, або оплата за перерахунок графіка заборгованості в договорі відсутні, банк не має права нараховувати позичальникові такі суми. Невиконання таких умов кредитних договорів також може розцінюватися банком як порушення позичальником зобов'язань. У такому випадку банк зможе застосувати до позичальника передбачені договором міри відповідальності, в тому числі, нарахувати штрафні санкції.

Окрім цього, чинним законодавством повинні бути закріплені необхідні заходи захисту від порушень інтересів сторін, відновлення порушених прав і притягнення винних осіб до відповідальності. Усвідомлення ймовірної відповідальності за недотримання правових норм і договірних зобов'язань дасть змогу учасникам кредитних правовідносин банківської сфери уникнути несприятливих наслідків, а також повну свободу в підприємницькій діяльності без порушення прав та інтересів інших осіб.

Література:

1. Про банки та банківську діяльність: Закон України [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>.
2. Судова практика розгляду цивільних справ, щовиникають з кредитних правовідносин [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://www.scourt.gov.ua/clients/vs.nsf/0/F7B77DDB0B200007C22577F200512993>.
3. Цивільний кодекс України [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.

Дзюбенко М.С.

(наук. кер. – ст. викл. Штепа О.О.)

*студентка V курсу природничого факультету
Полтавського національного педагогічного
університету імені В. Г. Короленка*

ПРИНЦИП ПРАВОВОЇ ВИЗНАЧЕНОСТІ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ ПРАВІ

Загальні принципи, які відомі з часів зародження римського права, відіграють ключову роль у процесі створення, тлумачення та реалізації правових норм. Їхнє значення важко переоцінити, оскільки належне оперування основними правничими категоріями та розуміння є запорукою ефективного застосування. А можливість виділяти та аналізувати принципи – вагомий важіль у процесі правотворчості та правозастосування.